

Άρης Χατζηστεφάνου

Ο «ήσυχος Αμερικανός» στη Μέση Ανατολή

Δεν έχει περάσει ούτε ένας χρόνος από τη βαρυσήμαντη ομιλία που έδωσε ο Αμερικανός πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα για τη Μέση Ανατολή στο Κάιρο. Μια ομιλία η οποία είχε χαρακτηριστεί «ιστορική» από τον πρώην σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας του Κάρτερ (και σημερινό μέντορα του Ομπάμα) Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι αλλά και από μεγάλο τμήμα του αραβικού και ισλαμικού κόσμου. Οι ρητορικές επιθέσεις εναντίον του Ισραήλ, οι υποσχέσεις για τη δημιουργία ενός παλαιστινιακού κράτους και η προβολή ενός λιγότερο επιθετικού τρόπου σκέψης στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής είχαν δημιουργήσει ελπίδες ακόμη και σε τμήματα της αμερικανικής και ευρωπαϊκής Αριστεράς, που αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό τις «φιλειρηνικές» εξαγγελίες των Αμερικανών προέδρων. Σε λιγότερο από ένα χρόνο όμως ο Μπαράκ Ομπάμα κατάφερε όχι μόνο να διαψεύσει τις ελπίδες αλλά να δημιουργήσει ένα εφιαλτικό σκηνικό σε μια περιοχή του πλανήτη που εκτείνεται από την αραβική θάλασσα μέχρι τα όρια της κεντρικής Ασίας.

Πιστός στην παράδοση που θέλει κάθε Αμερικανό πρόεδρο να βομβαρδίζει μια χώρα πριν κλείσει τον πρώτο χρόνο στον Λευκό Οίκο, ο Ομπάμα κινήθηκε στο χώρο της ευρύτερης Μέσης Ανατολής διατάσσοντας το βομβαρδι-

σμό περιοχών της Υεμένης. Με πρόσχημα την αποτυχημένη βομβιστική επίθεση που σημειώθηκε τα Χριστούγεννα σε πτήση αμερικανικής εταιρείας, η Ουάσινγκτον ικανοποίησε σειρά στόχων. Καταρχάς ισχυροποίησε τη φιλοδυτική κυβέρνηση της Υεμένης η οποία απειλείται από λαϊκές εξεγέρσεις στον Νότο και από δυνάμεις Σιτών ανταρτών στον Βορρά. Με αυτό τον τρόπο το Πεντάγωνο διασφάλισε ισχυρή στρατιωτική παρουσία σε έναν από τους σημαντικότερους εμπορικούς διαδρόμους του πλανήτη, που καταλήγει στη διώρυγα του Σουέζ. Δεν είναι τυχαίο ότι η συγκεκριμένη χώρα, λόγω ακριβώς της στρατηγικής της θέσης, αποτελούσε θέατρο ψυχροπολεμικών επιχειρήσεων μεταξύ των ΗΠΑ και της πρώην ΕΣΣΔ και είχε τελικά διασπαστεί σε βόρεια και νότια Υεμένη. Με τους τελευταίους βομβαρδισμούς η Ουάσινγκτον παρενέβη στον εντεινόμενο «ψυχρό πόλεμο» που διεξάγεται μεταξύ του Ιράν και της Σαουδικής Αραβίας για την επιρροή στη βόρεια Υεμένη. Να σημειωθεί ότι λίγες μόλις εβδομάδες μετά την αμερικανική παρέμβαση οι αντάρτες της περιοχής, που έδιναν καθημερινές μάχες με το στρατό της Σαουδικής Αραβίας, αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν.

Κλιμάκωση της επιθετικότητας παρατηρήθηκε όμως και στην περίπτωση του Ιράν. Αρχικά ο Μπαράκ Ομπάμα

φάνηκε να ακολουθεί την (αποτυχημένη) συνταγή του Μπιλ Κλίντον προωθώντας ένα είδος συνδιαλλαγής με την Τεχεράνη, που θα επέτρεπε στο Ιρανικό καθεστώς να εισέλθει στην παγκόσμια οικονομική αρχιτεκτονική της Δύσης με αντάλλαγμα τη διακοπή του πυρηνικού προγράμματος. Ποντάροντας στον παραδοσιακό πραγματισμό του ισλαμικού καθεστώτος, ο Αμερικανός πρόεδρος άνοιξε ένα μικρό δίαυλο επικοινωνίας με τον Αχμεντινετζάντ. Τα σχέδια όμως ναυάγησαν ύστερα από τις επεισοδικές εκλογές στο Ιράν, οι οποίες πυροδότησαν λυσσαλέα σύγκρουση στο εσωτερικό της ιρανικής ελίτ, που με τη σειρά της τροφοδότησε αλλά και ανατροφοδοτήθηκε από μια παράλληλη λαϊκή εξέγερση των μεσαίων (και όχι μόνο) στρωμάτων.

Συνειδητοποιώντας ότι το παράθυρο ευκαιρίας είναι πλέον κλειστό η Ουάσινγκτον ευθυγραμμίστηκε πλήρως με την επιθετική πολιτική του Ισραήλ επαναφέροντας ακόμη και το ενδεχόμενο στρατιωτικών επιθέσεων εντός ιρανικού εδάφους. Η απόφαση του Λευκού Οίκου να τοποθετήσει συστοιχίες αντιβαλλιστικών πυραύλων σε γειτονικά καθεστώτα του Περσικού Κόλπου αναμένεται να ενταφιάσει για μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε προσπάθεια συνδιαλλαγής. Πρέπει άλλωστε να σημειωθεί ότι ακόμη και σε περίπτωση ανατροπής του σημερινού καθεστώτος στην Τεχεράνη, η λεγόμενη «φιλοδυτική» αντιπολίτευση δεν εμφανίζεται διατεθειμένη να πραγματοποιήσει ούτε την ελάχιστη υποχώρηση σε σχέση με το πυ-

ρηνικό πρόγραμμα της χώρας. Δεν θα ήταν ίσως υπερβολή να σημειώσει κανείς ότι για το συγκεκριμένο ζήτημα ο Αχμεντινετζάντ αποτελεί πλέον τον πιο μετριοπαθή συνομιλητή στον οποίο θα μπορούσε να ελπίζει η Ουάσινγκτον.

Επόμενος στόχος των ΗΠΑ σε σχέση με το Ιράν είναι να διασπάσει τους ισχυρούς δεσμούς με τη Συρία αλλά και τις δυνάμεις της Χεζμπολάχ στον Λίβανο. Σε αυτό το μέτωπο ο Λευκός Οίκος ελπίζει στην οικονομική βοήθεια της Σαουδικής Αραβίας και τη διπλωματική μεσολάβηση της Τουρκίας. Καθώς και οι δυο χώρες, για δικούς τους η καθεμία λόγους, δεν επιθυμούν στρατιωτική επίθεση εναντίον του Ιράν, έχουν επιταχύνει τις προσπάθειές τους για να ικανοποιήσουν τις αμερικανικές θέσεις και να αποτρέψουν τα χειρότερα. Οι συνεχείς διπλωματικές προστριβές της Τουρκίας με το Ισραήλ αποτελούν μεταξύ άλλων και μια προσπάθεια της Άγκυρας να κερδίσει την εμπιστοσύνη του αραβικού και ισλαμικού κόσμου κι έτσι να αυξήσει την αξία χρήσης της στα μάτια των Δυτικών.

Ενώ όμως αρκετές τοπικές και διεθνείς δυνάμεις επιχειρούν να αποτρέψουν μια ισραηλινή επίθεση στο Ιράν το Τελ Αβίβ δημιουργεί νέες εντάσεις στις σχέσεις του με τον Λίβανο και τη Συρία. Οι μνήμες από την ταπείνωση που υπέστη ο ισραηλινός στρατός στον πόλεμο του 2006 με τον Λίβανο παραμένουν νωπές στο Ισραήλ. Όλο και περισσότεροι αναλυτές μάλιστα υποστηρίζουν ότι η ακροδεξιά κυβέρνηση στο Τελ Αβίβ προετοιμάζει το έδαφος για μια νέα

αναμέτρηση με την οργάνωση Χεζμπολάχ. Ισραηλινοί αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι σε περίπτωση σύγκρουσης ο ισραηλινός στρατός θα θεωρήσει αντίπαλό του ολόκληρο το κράτος του Λιβάνου και όχι μόνο τις δυνάμεις της σιιτικής οργάνωσης. Το θερμόμετρο στην περιοχή ανέβηκε περαιτέρω ύστερα και από την παρέμβαση της Δαμασκού η οποία προειδοποίησε ότι θα σταθεί στο πλευρό της Χεζμπολάχ στην περίπτωση που δεχθεί ισραηλινή επίθεση.

Στο μεγάλο μέτωπο του Ιράκ η αμερικανική πολιτική φάνηκε να επιτυγχάνει αρκετούς από τους στόχους που είχαν τεθεί τους τελευταίους μήνες της προεδρίας Μπους. Έχοντας εκπαιδεύσει και εξοπλίσει περίπου 250.000 Σίιτες στρατιώτες, το Πεντάγωνο κατάφερε να ενισχύσει την εξουσία της κυβέρνησης Μαλίκι απέναντι στις δυνάμεις της ιρακινής αντίστασης. Έστω και πρόσκαιρη, αυτή η νίκη επέτρεψε στην Ουάσινγκτον να διανείμει σε πετρελαϊκούς κολοσσούς της Δύσης 25ετή συμβόλαια για την εκμετάλλευση μεγάλων ιρακινών κοιτασμάτων.

Παρά τις υποσχέσεις Ομπάμα για απομάκρυνση στρατιωτικών δυνάμεων η συγκεκριμένη ημερομηνία παραμένει ασαφής. Σε κάθε περίπτωση το Πεντάγωνο έχει δημιουργήσει ισχυρές και απόρθητες στρατιωτικές βάσεις οι οποίες θα ενεργοποιηθούν σε περίπτωση επανεμφάνισης των αντιστασιακών ομάδων. Ελέγχοντας πλήρως και το βόρειο τμήμα της χώρας, το οποίο λειτουργεί σαν κουρδικό προτεκτοράτο, η Ουάσινγκτον ευελπιστεί ότι θα επανα-

λάβει το εγχείρημα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας να εγκαθιδρύσει μια λειτουργική κυβέρνηση-μαριονέτα που θα ελέγχει για λογαριασμό της τη χώρα – τουλάχιστον μέχρι την επόμενη λαϊκή εξέγερση.

Παράλληλα η μεγαλύτερη ανησυχία των Αμερικανών αξιωματούχων, ότι η κυριαρχία των Σιιτών στη Βαγδάτη θα ενισχύσει την επιρροή της Τεχεράνης, η οποία ως γνωστόν αποτελεί το παγκόσμιο κέντρο του σιιτισμού, δεν επιβεβαιώνεται μέχρι στιγμής. Παρ' όλα αυτά ο διαρκής αυτό φόβος αποτελεί ίσως και τον σημαντικότερο αποτρεπτικό παράγοντα στα σχέδια επίθεσης εναντίον του Ιράν. Ουάσινγκτον και Τελ Αβίβ γνωρίζουν ότι η Τεχεράνη μπορεί να κινητοποιήσει ομάδες Σιιτών προκαλώντας αποσταθεροποίηση σε χώρες από τον Λίβανο και τη Συρία, μέχρι το Ιράκ και τα παλαιστινιακά εδάφη.

Την ίδια ώρα, αλλά για εντελώς διαφορετικούς λόγους, η Δύση φοβάται το ενδεχόμενο αποσταθεροποίησης στην Αίγυπτο. Καθώς η εποχή του 81χρονου προέδρου Μουμπάρακ φτάνει στο τέλος της κανείς δεν γνωρίζει ποιο θα είναι το καθεστώς της επόμενης ημέρας. Ακόμη κι αν ο Αιγύπτιος δικτάτορας καταφέρει να επιβάλλει τους όρους της διαδοχής του (δίνοντας πιθανότατα το χρίσμα στον γιό του) είναι αβέβαιο εάν το καθεστώς θα μπορέσει να ελέγξει την τεράστια πλέον κοινωνική ισχύ της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων. Παρά το γεγονός ότι το αυταρχικό καθεστώς Μουμπάρακ έχει πετύχει σαρωτικά χτυπήματα στην οργανωτική

δομή των ισλαμιστών, κανείς δεν μπορεί να υποτιμήσει τη δύναμή τους. Πολλοί λιγότεροι είναι άλλωστε αυτοί που τολμούν ακόμη και να σκεφτούν τι θα συμβεί στις γεωπολιτικές ισορροπίες της Μέσης Ανατολής εάν μια χώρα 76 εκατ. κατοίκων περάσει στα χέρια της ισλαμικής αντιπολίτευσης. Σήμερα το Κάιρο έχει μετατραπεί σε έναν από τους πλέον πιστούς υποστηρικτές της αμερικανικής και ισραηλινής πολιτικής στην περιοχή – κανείς δεν ξεχνά λόγου χάρη ότι οι Παλαιστίνιοι στη Γάζα είναι εξίσου αποκλεισμένοι από τους Αιγύπτιους όσο είναι και από τον ισραηλινό στρατό. Ακόμη λοιπόν κι αν επικρατούσαν οι πλέον μετριοπαθείς δυνάμεις των Αδελφών Μουσουλμάνων (που έχουν αποδείξει ότι μπορούν να συνδιαλεχτούν με τις ΗΠΑ) οι αλλαγές θα είναι τεράστιας εμβέλειας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε άλλωστε ότι η παλαιστινιακή Χαμάς δημιουργήθηκε ουσιαστικά ως παραφυάδα των Αδελφών Μουσουλμάνων και ως εκ τούτου οι εξελίξεις στη Γάζα αφορούν άμεσα μεγάλο μέρος του αιγυπτιακού πληθυσμού – και το αντίστροφο.

Τέλος η περίπτωση των παλαιστινιακών εδαφών αποτέλεσε ίσως τον τομέα στον οποίο η αμερικανική εξωτερική πολιτική επιφύλαξε τις λιγότερες εκπλήξεις. Έχοντας τοποθετήσει σε θέσεις-κλειδιά της κυβέρνησης ορκισμένους εχθρούς του παλαιστινιακού λαού (όπως τον Μπάιντεν και την Κλίντον) ο Ομπάμα, έδωσε εξαρχής το στίγμα της πολιτικής του. Οι ΗΠΑ, σε συνεργασία με την Ε.Ε. αλλά και το σύνολο των φι-

λοδυντικών αραβικών καθεστώτων, δημιούργησαν ένα εφιαλτικό σκηνικό για τους κατοίκους της Γάζας ενώ έδωσαν το πράσινο φως για τη συνέχιση των παράνομων εβραϊκών εποικισμών. Ο Αμερικανός πρόεδρος επιβεβαίωσε την παράδοση που θέλει το κόμμα των Δημοκρατικών να έχει βαθύτερες σχέσεις με το ισραηλινό λόμπι των ΗΠΑ. Παράλληλα όμως διέψευσε και όσους πίστευαν (συμπεριλαμβανομένου του γράφοντος) ότι μια νέα γενιά ισραηλινών λόμπι με ελαφρώς πιο φιλελεύθερα χαρακτηριστικά θα αμφισβητήσει τη σκληρή ακροδεξιά γραμμή των μεγάλων ισραηλινών ομάδων πίεσης, όπως το ΑΙΡΑC. Η δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση της Χαμάς έμεινε για μια ακόμη χρονιά στο περιθώριο τη στιγμή που οι κυβερνήσεις της Δύσης προωθούν για την ηγεσία της παλαιστινιακής Αρχής, ανθρώπους όπως ο Μοχάμεντ Νταχλάν, ο οποίος κατηγορείται για τις σχέσεις του με τη CIA και τη Μοσάντ.

Όπως λοιπόν παρατηρούσε εύστοχα και ο Ταρίκ Αλί, «οι στρατηγικοί στόχοι του αμερικανικού imperium, όπως και τα βασικά θέατρα επιχειρήσεων αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιούνται σε αυτά, παραμένουν αναλλοίωτα επί προεδρίας Ομπάμα... Αποδεικνύεται έτσι ότι η διακυβέρνηση Μπους – Τσέني δεν αποτελούσε παρέκκλιση από τη λογική της υπερδύναμης αλλά συνεπή συνέχεια της πολιτικής που χαραχθηκε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου». Ο «ήσυχος Αμερικανός», όπως αποκαλούν ορισμένοι τον Μπαράκ Ομπάμα, στήνει μεθοδικά ένα νέο σκηνικό τρώ-

μου σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή. Όσοι χρησιμοποιούν όμως το συγκεκριμένο χαρακτηρισμό φαίνεται να ξεχνούν μια βασική λεπτομέρεια: Ο λεγόμενος «ήσυχος Αμερικανός» ήταν ήρωας του Γκράχαμ Γκρην ο οποίος πραγ-

ματοποιούσε τρομοκρατικές επιθέσεις προκειμένου να επιτρέψει στις ΗΠΑ να εμπλακούν στον πόλεμο της Ινδοκίνας. Μια ιστορία που τετρατίστηκε με την ταπείνωση της αμερικανικής αυτοκρατορίας στο Βιετνάμ.

Γιώργος Παυλόπουλος

Η «βαθιά Αμερική» παίρνει κιόλας ρεβάνς από τον Μπαράκ Ομπάμα

«**Η** Αμερική είναι έτοιμη για μια καινούρια επανάσταση. Κι εσείς είστε αναπόσπαστο κομμάτι της», είπε το Σάββατο 6 Φεβρουαρίου η Σάρα Πέιλιν μιλώντας προς μερικές εκατοντάδες υπερσυντηρητικούς και βαθιά θρησκευόμενους Αμερικανούς, ο καθένας από τους οποίους είχε πληρώσει 500 δολάρια για να ακούσει ζωντανά την ομιλία της στο «Τσάι Πάρτι» που πραγματοποιήθηκε στο Νάσβιλ του Τέξας. Απλή και χωρίς κόμπλεξ για τις ιδέες της, η κυβερνήτης της Αλάσκας και υποψήφια αντιπρόεδρος στις εκλογές του 2008 επιχειρεί να εκφράσει την καρδιά και την ψυχή της «βαθιάς Αμερικής» και να γίνει το αστέρι που θα φτάσει μέχρι τις επόμενες προεδρικές εκλογές, τον Νοέμβριο του 2012.

Είναι μάλιστα πολύ πιθανό να τα καταφέρει, πατώντας πάνω στα συντρίμια των ονείρων που έκαναν εκατομμύρια Αμερικανοί, οι οποίοι ποντά-

ρισαν τα ρέστα τους στον Μπαράκ Ομπάμα για μια καλύτερη και πιο αξιοπρεπή ζωή. Τον πρόεδρο ο οποίος δεν χρειάστηκε παρά ένα χρόνο για να αποδείξει ότι εκείνος ο κόσμος, στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, είναι φτιαγμένος με τόση μαεστρία από τους Πατέρες του Έθνους, ώστε να μην μπορούν να τον αλλάξουν ούτε οι εκλογές ούτε ο ένοικος του Λευκού Οίκου, όποιος κι αν είναι αυτός. Είναι αυτός ο κόσμος που κυβερνάται πολύ λιγότερο από το Οβάλ Γραφείο και, κυρίως, από τη Γουόλ Στρίτ, το Τέξας, το Λάνγκλεϊ και το Πεντάγωνο – ο κόσμος στον οποίο ο «καθυστερημένος Νότος» βάζει διαρκώς τα γυαλιά στην «κοσμοπολίτικη Καλιφόρνια».

Μέσα στον πρώτο χρόνο, η ουσία είναι μία και αδιαμφισβήτητη: ο Ομπάμα δεν έχει καταφέρει να κάνει πράξη ούτε μία από τις υποσχέσεις τις οποίες απλόχερα χάριζε και συνέπαιρναν εκατομμύ-